

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету суспільних наук
/проф. Остапець Ю.О./
« 09 » _____ 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДИ СУГЕСТИВНИХ ТЕХНІК»

Рівень вищої освіти	другий (магістерський) рівень
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 Психологія
Освітня програма	Психологія
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	українська

Ужгород 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «Методи сугестивних технік» для здобувачів вищої освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 053 Психологія освітньої програми Психологія.

Розробники: *Соломка Е.Т.* кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології факультету суспільних наук

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри психології

протокол № 16 від «01» листопада 2021 р.

Завідувач кафедри *У.Б.* (Михайлишин У.Б.)

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 8 від «01» листопада 2021 р.

Голова науково-методичної комісії *Д.С.* *Двадцять* Д.С. Прізвище та ініціали

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС –4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	1-й	1-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2	1-й	1-й
	Лекції:	
	26 год.	8 год.
	Практичні (семінарські):	
	16 год.	4 год.
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: письмова	Самостійна робота:	
	78 год.	108 год.

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Проблематика соціально-психологічного впливу і сьогодні залишається важливою сферою не лише наукових, а й практичних інтересів особистості. Це пов'язано з тим, що зазначене явище спрямоване на розкриття структури, механізмів, принципів, класів, способів, методів, технік управління психодуховними станами. Фундаментальне розуміння проблеми соціального впливу дасть змогу кожному спеціалісту розв'язати питання щодо професійного пізнання соціально-психологічної реальності у поєднанні із його власним життєвим досвідом.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Методи сугестивних технік» є підготовка висококомпетентного психолога із світовим рівнем теоретико-соціально-психологічної грамотності, активної громадянської толерантної позиції як важливої складової його повсякденної практичної діяльності.

Завдання курсу

- оволодіти загальнометодологічним, теоретичним і практичним поглядами щодо природи цього соціального феномена;
- вміти застосовувати необхідні здобуті знання у практичній діяльності, а саме під час нормотворення і здійснення конкретних вчинкових дій;
- аналізувати, порівнювати й узагальнювати свою та інших суспільну діяльність із клієнтами у соціальній сфері;
- набути навичок міжособистісної чи міжгрупової професійної взаємодії з оточенням, а також психологічного захисту від негативного стороннього впливу і розв'язання соціальних конфліктів.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК8. Здатність розробляти та управляти проектами.

ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК10. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.

СК2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.

СК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Не потребує передумов вивчення, оскільки навчальна дисципліна викладається у першому семестрі.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Психологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.	ПР1
Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.	ПР2
Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.	ПР3
Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.	ПР4
Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.	ПР5
Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.	ПР6
Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формі, брати участь у фахових дискусіях.	ПР7
Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.	ПР8
Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.	ПР9
Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.	ПР10
Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.	ПР11

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Методи сугестивних технік»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Знати основні методологічні риси психотехнічної теорії. Аналізувати прагматичні та етичні цінності психолога у процесі створення та реалізації нових психотехнологій, психологічні особливості користувачів психотехнологій.	ПР1
Володіти практичними навичками створення сучасних психологічних технологій.	ПР2
Володіти технологіями проектування та проведення інноваційних тренінгів для різних вікових категорій, у тому числі в дистанційному та змішаному форматах.	ПР3

Вміти застосовувати психотехнології як психотехнічні системи, алгоритмізований і структурований комплекс психотехнік, спрямований на вирішення психологічних проблем особистості, що володіє синергетичним ефектом.	ПР4
Вміти конструювати інтегративні психотехнології – побудовані на техніках інтегрування особистості в єдине ціле, прийняття себе як цілого, виявлення внутрішніх ресурсів для вирішення проблеми.	ПР5
Вміти застосовувати інтенсивні психотехнології, засновані на активних формах впливу, які сприяють цілісності свідомості як психолога так і клієнта.	ПР6
Вміти досліджувати метакогнітивні процеси: інтелектуальну ініціацію, рефлексію, зміну рефлексивної позиції, децентрацію і стратегічність.	ПР7
Вміти проектувати інтелектуально-насичене середовище і технології інтелектуального тренінгу: проблемні ситуації і задачі, дискусію, інтелектуально-творчі ігри.	ПР8
Вміти протистояти маніпулятивній аргументації.	ПР9
Використовувати техніки аргументації та контраргументації, прийоми сугестивного впливу, протистояти сугестивному впливу через самостійність та критичність мислення.	ПР10
Скласти програму психологічного дослідження явища впливу, використовувати психодіагностичні методики з метою вивчення явища психологічного впливу, здобути навички публічного виступу, ведення ділових переговорів, телефонної бесіди.	ПР11

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- виконання письмових завдань;
- виступи на лабораторних (практичних) заняттях;
- тести;
- залік.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: **виконання письмових завдань, виступи на практичних (семінарських) заняттях.**

Форма модульного контролю: **письмова модульна контрольна робота (тестування).**

Форма підсумкового семестрового контролю: **залік.**

Перевірка та оцінювання знань, умінь і практичних навичок студентів здійснюються за 100-бальною, ECTS та національною шкалами (табл.5.1).

Таблиця 5.1. Загальна шкала оцінювання: рейтингова, національна та ECTS

СУМА БАЛІВ за 100-бальною шкалою	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	не задовільно з можливістю повторного складання	
1-34	F	не задовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Загальна оцінка за один змістовий модуль складається з оцінок за результатами поточного модульного контролю та письмового тестування.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти денної форми навчання

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (змістовий модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	50	100
8	7	7	7	7	7	7		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (змістовий модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	50	100
8	7	7	7	7	7	7		

T1, T2 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські)	5	30	3	30
Доповідь	5	10	5	10
Презентація	1	5	1	5
Реферат	1	5	1	5
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (заочна форма)

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (змістовий модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	-	50
8	7	7	7	7	7	7		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (змістовий модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	-	50
8	7	7	7	7	7	7		

T1, T2 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни (заочна форма)

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські)	1	20	1	20
Доповідь	5	10	5	10
Презентація	1	10	1	10
Реферат	1	10	1	10
Разом		50		50

Критерії модульного поточного оцінювання для денної форми навчання

Модульне поточне оцінювання проводиться під час лабораторних, практичних (семінарських) занять. Оцінка складається з оцінок за виступи на лабораторних, практичних (семінарських) заняттях (0-4 балів за кожен виступ), оцінок за участь в обговоренні виступів та презентаційних матеріалів (0-4 балів за обговорення виступу). Максимальна оцінка за виступи та обговорення не може перевищувати 30 балів. До цієї оцінки додається оцінка за виконання самостійного та індивідуального (письмового) завдання (0-20 балів). Максимальна оцінка за модульне поточне оцінювання – 50 балів.

Критерії оцінювання модульного контрольного тестування для денної форми навчання

Оцінювання **письмової модульної контрольної роботи (тестування)** проводиться за 50 бальною шкалою з використанням тестових завдань (за необхідності). Пропонується 20 варіантів тестів по 10 питань в кожному варіанті. Всього 200 тестових завдань. На кожне питання дається 4 варіанти відповідей, всього 800 варіантів відповідей. Правильними можуть бути від одного до 4 відповідей. Вибрані всі правильні відповіді на одне питання оцінюються в 5 балів. Таким чином максимальна оцінка студента за модульне контрольне тестування - 50 балів. До цієї оцінки додається оцінка за модульне поточне оцінювання від 0 до 50 балів

Критерії поточного оцінювання для заочної форми навчання

Поточне оцінювання проводиться під час лабораторних, практичних (семінарських) занять. Оцінка складається з оцінок за виступи з визначених викладачем тем навчального курсу (0-4 балів за кожен виступ), а також оцінок за участь в обговоренні виступів та презентаційних матеріалів (0-4 балів за обговорення виступу). Максимальна оцінка за виступи та обговорення не може перевищувати 30 балів. До цієї оцінки додається оцінка за виконання самостійного та індивідуального (письмового) завдання (0-20 балів). Максимальна оцінка за поточне оцінювання – 100 балів..

Критерії оцінювання підсумкового контролю для денної та заочної форми навчання

Залік є підсумковою формою семестрового контролю. Залік проводиться у формі письмового тестування або усних відповідей на питання екзаменаційного білету за такими критеріями:

Критеріями оцінювання письмового тестування є кількість правильних відповідей за одним з варіантів тестів. В кожному варіанті є 10 тестових завдань з правильними та неправильними відповідями. Правильна відповідь в кожному окрему тесті оцінюється в 10 балів. За допомогою письмового тестування оцінюється ступінь освоєння пройденого матеріалу за рейтинговою оцінкою. Оцінку «зараховано» отримує студент, який набрав суму балів від 60 до 100.

Екзамен є підсумковим контролем. Екзамен проводиться у формі усних відповідей на 3 питання екзаменаційного білету та відповідей на допоміжні питання.

При цьому необхідно керуватися таким:

Критерії оцінювання усних відповідей на питання екзаменаційного білету:

Оцінку «**зараховано**» (90-100 балів, А) заслуговує студент, який:

- всебічно, систематично і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

Оцінку «**зараховано**» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі

відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;

- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;

- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

Оцінку «зараховано» (74-81 бал, C) заслуговує студент, який:

- в загальному виконав роботу, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;

- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;

- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

Оцінку «зараховано» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;

- виконав завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;

- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;

- допускає на заняттях, чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

Оцінку «зараховано» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

Оцінка «не зараховано» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

Оцінку «не зараховано» (35 балів, F) – виставляється студенту, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;

- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;

- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

СУГЕСТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ МАНІПУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ

Тема 1. Походження та еволюція феномену “маніпуляція”

Походження феномену “маніпуляція”. Основні ознаки психологічного визначення маніпулювання. Основні складові процесу маніпулювання. Еволюція феномену “маніпуляція”.

Тема 2. Основні поняття маніпулятивного впливу

Інформаційний вплив. Інформаційно-психологічний вплив. Інформаційно-технічний вплив (ІТВ). Безпека інформаційно-технічної інфраструктури. Переконавання. Навіювання. Визначення поняття “акція інформаційного впливу” і “спеціальна інформаційна операція”.

Для маніпулювання використовуються такі методи, як перекручування, приховування та спосіб подання інформації. Перекручування інформації варіює від відвертої брехні до часткових деформацій (підтасовування фактів або зміщення в семантичному полі поняття). Приховування інформації в найповнішому вигляді проявляється як замовчування –

приховування визначених тем. Набагато частіше використовується метод часткового висвітлення чи диференційованого подання матеріалу. Спосіб подання інформації нерідко відіграє вирішальну роль у тому, щоб зміст, який передається, був сприйнятий таким, який необхідний його відправнику.

Тема 3. Походження феномену “сугестивні технології”

Походження феномену “сугестивні технології”. Визначення сугестивності та основні сугестивні підходи для здійснення психологічного впливу. Основні сугестивні підходи, що застосовуються при здійсненні психологічного впливу. Сугестивний вплив за допомогою психотронних засобів.

Тема 4. Основні поняття сугестивних технологій

Сутність та зміст сугестивних технологій маніпулятивного впливу. Історичні й наукові особливості сугестивних чвищ. Поняття та напрями реалізації сугестивних технологій.

Змістовий модуль 2.

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ НЕЙРОЛІНГВІСТИЧНОГО ПРОГРАМУВАННЯ ТА ПОЛІТИЧНИЙ НЕЙРОМАРКЕТИНГ

Тема 5. Історія виникнення, сутність поняття, базові пресупозиції

Сутність нейролінгвістичного програмування й особливості його використання. Базові пресупозиції нейролінгвістичного програмування. Збирання інформації. Репрезентативні системи. Калібрування й підлаштування. Приєднання та ведення. Основні прийоми нейролінгвістичного програмування. Нейролінгвістичне програмування та профілактика терористичної діяльності. Нейролінгвістичне програмування і специфіка силових структур.

Тема 6. Методи, техніки та сфери застосування НЛП

Сучасні технології НЛП. Чим відрізняється застосування нейролінгвістичного програмування в медичній та політичній сферах? Суть постулату “екологічності” в НЛП?. За яких умов можна кваліфікувати поразку політичного лідера на виборах як: а) катастрофу, фатальний крах, фіаско тощо; б) процес набування досвіду? Як слід розуміти постулат НЛП “найгнучкіша людина має найбільший вплив у системі”? Чи суперечить ця теза нормам суспільної моралі? За яких умов візуал може зрозуміти аудіала? Чи можна процес налагодження такого контакту назвати маніпулюванням? Що таке “сенсорна гострота” в НЛП? Фаза підлаштування? Які складові цього процесу? Характерні риси та особливості етапу приєднання до: а) окремої людини; б) групи; в) мас.

Тема 7. Політичний нейромаркетинг

Засади на яких ґрунтується нейромаркетинг. Особливості його застосування в політичній сфері? Фактор мотивації в структурі нейромаркетингу? Чим відрізняється в аспекті нейронної активності сприйняття оточуючих подразників чоловіками та жінками? Як це використовують політичні маніпулятори? Роль у бізнесі та політиці процесу інсценування, його характерні риси й особливості.

Змістовий модуль 3.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК НОВИЙ ОБ’ЄКТ СУГЕСТИВНОГО ВПЛИВУ

Тема 8. Інформаційний простір глобального суспільства: нові технології впливу

Наукові концепції інформаційного суспільства. Визначення поняття “інформаційне суспільство”. Від інформаційного до інформаційно-комунікативного суспільства. Досвід України у формуванні інформаційно-комунікативного суспільства.

Тема 9. Перехід від інформаційного до інформаційно-комунікативного суспільства

Інформаційно-комунікативне суспільство як об’єкт сугестивного впливу. Визначення поняття “інформаційне суспільство”. Наукові підходи до вивчення цього феномену. Напрями важливі в дослідженні інформаційного суспільства як об’єкта сугестивного впливу. Яким чином пов’язані геоекономіка, геополітика й нові форми комунікації? Що таке “Інформаційно-

комунікативне суспільство”? Історія розвитку інформаційно-комунікативного суспільства? Нові комунікативні технології впливу на людство з’явилися в інформаційно-комунікативному суспільстві.

Тема 10. Технології маніпулювання свідомістю в інформаційно-комунікативному суспільстві

Вплив інформаційного поля на індивідуальну й суспільну свідомість. Технології маніпулювання свідомістю, що склалися в інформаційно-комунікативному суспільстві (реклама, сейлз промоушн, продакт плейсмент, пропаганда, НЛП, піар й ін.). Роль піартехнологій за останні роки? Сутність чорних піартехнік. На основі яких психолінгвістичних принципів мотивуючого впливу маніпулятора/сугестора на підсвідомість людини вони побудовані?

Тема 11. Піартехнології: сугестивний аспект

Сугестивні принципи організації піаркомунікації. На яких лінгвістичних сугестивних технологіях ґрунтується чорна риторика? Обґрунтування, що неправда є сугестивним принципом впливу, який націлений на зміну свідомості суспільства. Що таке чорна риторика, її основні правила. Які є техніки протидії сугестивному впливу?

Тема 12. Лінгвістично-комунікативні техніки сугестії чорного піару

Чорний піар як сугестивна технологія. Чорний піар: підходи, зміст, принципи. Сугестія як психолінгвістична основа чорного піару. Піартехніки: реалізація сугестії. Чорний піар і чорна риторика. Чорна риторика – маніпулятивна технологія чорного піару. Принципи й правила чорної риторики: сугестивний підхід.

Змістовий модуль 4.

ЗАХИСТ ВІД МАНІПУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ

Тема 13. Поняття, види, базові стратегії та механізми психологічного захисту

Основні поняття психологічного захисту. Характеристика базових стратегій та механізмів психологічного захисту. Ознаки наявності маніпулятивних спроб сугестивного впливу. Основні правила протистояння маніпулятивному впливу.

Тема 14. Як розпізнати загрозу маніпулювання та протидіяти йому

Якою мірою ефекти, пов’язані з механізмами психічного відображення, впливають на процес формування захисту від політичного маніпулювання? Чим відрізняється свідомий психологічний захист від несвідомого? Які особливості групових захисних механізмів? У яких діях, процесах, явищах вони виявляються? У чому полягають сильні та слабкі сторони моделі з’ясування істини, запропонованої відомим російським юристом П.Пороховщikovим? Якою мірою її можна застосувати при формуванні захисту від політичного маніпулювання? За яких умов доцільно використовувати: а) пасивний психологічний захист; б) активний психологічний захист? Позитивні й негативні наслідки застосування контрманіпуляції. Наскільки ефективними, на Вашу думку, є комплексні моделі захисту, запропоновані російським психологом Г.Грачовим?

6.2. Структура навчальної дисципліни (денна форма навчання)

	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
Змістовий модуль 1. СУГЕСТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ МАНІПУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ						
Тема 1. Походження та еволюція феномену “маніпуляція”	9	2	2			5
Тема 2. Основні поняття маніпулятивного впливу	9	2	2			5
Тема 3. Походження феномену “сугестивні технології”	9	2	2			5
Тема 4. Основні поняття сугестивних технологій	7	2				5
Всього	34	8	6			20
Змістовий модуль 2. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ НЕЙРОЛІНГВІСТИЧНОГО ПРОГРАМУВАННЯ ТА ПОЛІТИЧНИЙ НЕЙРОМАРКЕТИНГ						
Тема 5. Історія виникнення, сутність поняття, базові пресупозиції	9	2	2			5
Тема 6. Методи, техніки та сфери застосування НЛП	7	2				5
Тема 7. Політичний нейромаркетинг	10	2	2			6
Всього	26	6	4			16
Змістовий модуль 3. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК НОВИЙ ОБ’ЄКТ СУГЕСТИВНОГО ВПЛИВУ						
Тема 8. Інформаційний простір глобального суспільства: нові технології впливу	10	2	2			6
Тема 9. Перехід від інформаційного до інформаційно-комунікативного суспільства	8	2				6
Тема 10. Технології маніпулювання свідомістю в інформаційно-комунікативному суспільстві	7	1				6
Тема 11. Піартехнології: сугестивний аспект	7	1				6
Тема 12. Лінгвістично-комунікативні техніки сугестії чорного піару	8	2				6
Всього	40	8	2			30
Змістовий модуль 4. ЗАХИСТ ВІД МАНІПУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ						
Тема 13. Поняття, види, базові	10	2	2			6

стратегії та механізми психологічного захисту					
Тема 14. Як розпізнати загрозу маніпулювання та протидіяти йому	10	2	2		6
Всього	20	4	4		12
Разом	120	26	16		78

Структура навчальної дисципліни (заочна форма навчання)

	Кількість годин				
	Форма навчання: заочна				
	Усього	у тому числі			
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Змістовий модуль 1.					
СУГЕСТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ МАНІПУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ					
Тема 1. Походження та еволюція феномену “маніпуляція”	9	2			7
Тема 2. Основні поняття маніпулятивного впливу	9		2		7
Тема 3. Походження феномену “сугестивні технології”	8				8
Тема 4. Основні поняття сугестивних технологій	8				8
Всього	34	2	2		30
Змістовий модуль 2.					
СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ НЕЙРОЛІНГВІСТИЧНОГО ПРОГРАМУВАННЯ ТА ПОЛІТИЧНИЙ НЕЙРОМАРКЕТИНГ					
Тема 5. Історія виникнення, сутність поняття, базові пресупозиції	9	2			7
Тема 6. Методи, техніки та сфери застосування НЛП	8				8
Тема 7. Політичний нейромаркетинг	8				8
Всього	25	2			23
Змістовий модуль 3.					
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК НОВИЙ ОБ’ЄКТ СУГЕСТИВНОГО ВПЛИВУ					
Тема 8. Інформаційний простір глобального суспільства: нові технології впливу	9	2			7
Тема 9. Перехід від інформаційного до інформаційно-комунікативного суспільства	8				8
Тема 10. Технології маніпулювання свідомістю в інформаційно-комунікативному суспільстві	8				8

Тема 11. Піартехнології: сугестивний аспект	8				8
Тема 12. Лінгвістично-комунікативні техніки сугестії чорного піару	8				8
Всього	41	2			39
Змістовий модуль 4. ЗАХИСТ ВІД МАНІПУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ					
Тема 13. Поняття, види, базові стратегії та механізми психологічного захисту	10	2			8
Тема 14. Як розпізнати загрозу маніпулювання та протидіяти йому	10		2		8
Всього	20	2	2		16
Разом	120	8	4		108

6.3. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Походження та еволюція феномену “маніпуляція”	2	-
2	Тема 2. Основні поняття маніпулятивного впливу	2	2
3	Тема 3. Походження феномену “сугестивні технології”	2	-
4	Тема 4. Основні поняття сугестивних технологій	-	-
5	Тема 5. Історія виникнення, сутність поняття, базові пресупозиції	2	-
6	Тема 6. Методи, техніки та сфери застосування НЛП	-	-
7	Тема 7. Політичний нейромаркетинг	2	-
8	Тема 8. Інформаційний простір глобального суспільства: нові технології впливу	2	-
9	Тема 9. Перехід від інформаційного до інформаційно-комунікативного суспільства	-	-
10	Тема 10. Технології маніпулювання свідомістю в інформаційно-комунікативному суспільстві	-	-
11	Тема 11. Піартехнології: сугестивний аспект	-	-
12	Тема 12. Лінгвістично-комунікативні техніки сугестії чорного піару	-	-
13	Тема 13. Поняття, види, базові стратегії та механізми психологічного захисту	2	-
14	Тема 14. Як розпізнати загрозу маніпулювання та протидіяти йому	2	2
Разом		16	4

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Походження та еволюція феномену “маніпуляція”	5	7
2	Тема 2. Основні поняття маніпулятивного впливу	5	7
3	Тема 3. Походження феномену “сугестивні технології”	5	8
4	Тема 4. Основні поняття сугестивних технологій	5	8
5	Тема 5. Історія виникнення, сутність поняття, базові пресупозиції	5	7
6	Тема 6. Методи, техніки та сфери застосування НЛП	5	8
7	Тема 7. Політичний нейромаркетинг	6	8
8	Тема 8. Інформаційний простір глобального суспільства: нові технології впливу	6	7
9	Тема 9.Перехід від інформаційного до інформаційно-комунікативного суспільства	6	8
10	Тема 10.Технології маніпулювання свідомістю в інформаційно- комунікативному суспільстві	6	8
11	Тема 11. Піартехнології: сугестивний аспект	6	8
12	Тема 12. Лінгвістично-комунікативні техніки сугестії чорного піару	6	8
13	Тема 13. Поняття, види, базові стратегії та механізми психологічного захисту	6	8
14	Тема 14. Як розпізнати загрозу маніпулювання та протидіяти йому	6	8
	Разом	78	108

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Обладнання: мультимедійне обладнання;

Програмне забезпечення: робоча програма; електронні варіанти лекцій, презентації лекційного матеріалу, методичні рекомендації до практичних (семінарських) занять та самостійної роботи.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Сугестивні технології маніпулятивного впливу : навч. посіб. / [В.М.Петрик, М.М.Присяжнюк, Л.Ф.Компанцева та ін.] ; за заг. ред. Є.Д.Скулиша. – К., 2010.
2. Інформаційна безпека (соціально-правові аспекти) : підруч. / [В.В.Остроухов, В.М.Петрик, М.М.Присяжнюк та ін.] ; за заг. ред. Є.Д.Скулиша. – К. : КНТ, 2010. – 776 с.
3. Информационно-психологическая безопасность в эпоху глобализации : учеб. пособ. / [В.М.Петрик, В.В.Остроухов, А.А.Штоквиш и др.] ; под. ред. В.В.Остроухова. – К., 2008. – 544 с.
4. Бойко О.Д. Політичне маніпулювання / О.Д.Бойко. – К., 2010. – 432 с.
5. Бойко О.Д. Анатомія політичного маніпулювання / О.Д.Бойко. – Ніжин, 2007. – 223 с.

Допоміжна література:

1. Акберова С.А. NLP и эриксоновский гипноз при наркотических проблемах / С.А.Акберова. – Казань : Фолиант, 2000. – 60 с.
2. Алдер Г. НЛП в действии / Г.Алдер. – СПб. : Питер, 2001. – 192 с.
3. Алдер Г. НЛП. Современные психотехнологии / Г.Алдер. – СПб. : Питер, 2001. – 160 с.
4. Алдер Г. НЛП-графика. Мышление в рисунках и образах / Г.Алдер. – СПб. : Питер, 2003. – 192 с.
5. Алдер Г. Практика эффективного использования времени / Г.Алдер. – СПб. : Питер, 2001. – 256 с.
6. Алдер Г. Технология НЛП / Г.Алдер. – СПб. : Питер, 2001. – 224 с.
7. Альдер Х. НЛП: Наука и искусство для достижения совершенства. Самоучитель по НЛП / Х.Альдер ; пер. с англ. – Мн. : Изд. В.П.Ильин, 1998. – 189 с.
8. Альдер Х. Самоучитель НЛП: Как изменить свою жизнь за 21 день. Методические рекомендации к курсу НЛП-тренинга / Х.Альдер. – М. : Изд-во “Центр НЛП-тренинга”, 2001. – 192 с.
9. Андреас К. Измените свое мышление и воспользуйтесь результатами: Новейшие субмодальные вмешательства НЛП / К.Андреас, С.Андреас. – М. : Олма-пресс, 2004. – 256 с.
10. Андреас С. Трансформация “Я”: Стань таким, каким ты хочешь быть / С.Андреас ; пер. с англ. – СПб. : Прайм-Еврознак ; М. : Олма-Пресс, 2004. – 320 с.
11. Андреас С. Сердце разума: Практическое использование методов НЛП / С.Андреас, К.Андреас. – М. : ИОИ, 2001. – 328 с.
12. Антоненко М. Бисер, свинья, курица, психотерапия, или групповая карикатурная демонология / М.Антоненко, Ю.Степура. – М. : КСП+, 2002. – 192 с.
13. Бакиров А. НЛП. Роли, которые играют люди / А.Бакиров. – СПб. : Питер, 2002. – 160 с.
14. Бакиров А. НЛП: игры, в которых побеждают женщины / А.Бакиров. – СПб. : Питер, 2004. – 224 с.
15. Бессонов Б.Н. Идеология духовного подавления / Б.Н.Бессонов. – М., 1971. – 295 с.
16. Бивер Д. НЛП для самообучения. Как учиться быстро и эффективно, используя свой мозг на 100 % / Д.Бивер. – М. : Маркетинг, 2001. – 184 с.
17. Боденхаммер Б. НЛП-практик. Полный сертификационный курс / Б.Боденхаммер. – М. : Олма-пресс, 2003. – 272 с.
18. Болстад Р. НЛП в психотерапии / Р.Болстад, М.Хэмблетт. – СПб. : Питер, 2003. – 240 с.
19. Болстад Р. PRO-FUSION: Модель изобилия и психического благополучия: НЛП и энергетические практики Востока / Р.Болстад, М.Хэмблетт, К.Дайер-Хурайа ; пер. с англ. – М. : ИД София, 2004. – 416 с.
20. Брейкер Я. НЛП-Защита. Скажи “нет” манипуляторам / Я.Брейкер. – СПб. : Вектор, 2009. – 192 с.
21. Брэдбери Э. Развитие НЛП-навыков / Э.Брэдбери. – СПб. : Питер, 2002. – 160 с.

22. Бэйли Р. НЛП-консультирование / Р.Бэйли. – М. : КСП+, 2000. – 320 с.
23. Бэйтсон Г. Ангелы страшатся / Г.Бэйтсон, М.Бэйтсон. – М. : Технологическая школа бизнеса, 1994. – 216 с.
24. Бэндлер Р. Из лягушек – в принцы. Вводный курс НЛП тренинга / Р.Бэндлер, Д.Гриндер. – М. : Флинта, 2000. – 224 с.
25. Бэндлер Р. Используйте свой мозг для изменения. Нейролингвистическое программирование / Р.Бэндлер. – Воронеж : МОДЭК, 2001. – 224 с.
26. Бэндлер Р. Магия в действии / Р.Бэндлер. – СПб. : Прайм-Еврознак, 2004. – 192 с.
27. Бэндлер Р. “Трансформейшн”. НЛП и структура гипноза / Р.Бэндлер, Д.Гриндер. – Сыктывкар : Флинта, 2000. – 296 с.
28. Бэндлер Р. Нейролингвистическое программирование: Структура магии / Р.Бэндлер, Д.Гриндер. – СПб. : Белый кролик, 1996. – 496 с.
29. Бэндлер Р. Структура магии. Т. 1: Книга о языке и психотерапии / Р.Бэндлер, Д.Гриндер. – СПб. : Прайм-Еврознак ; М. : Олма-пресс, 2004. – 256 с.
30. Бэндлер Р. Структура магии. Т. 2: Книга о коммуникациях и изменениях / Р.Бэндлер, Д.Гриндер. – СПб. : Прайм-Еврознак ; М. : Олма-пресс, 2004. – 224 с.
31. Бэндлер Р. Рефрейминг. Ориентация личности с помощью речевых стратегий (тематическое продолжение книги “Из лягушек в принцы”) / Р.Бэндлер, Дж.Гриндер. – Воронеж : МОДЭК, 1995. – 256 с.
32. Бэндлер Р. Технология убеждения / Р.Бэндлер, Дж. Ла Валль. – СПб. : Прайм-Еврознак, 2004. – 192 с.
33. Бэндлер Р. Руководство по субмодальностям / Р.Бэндлер, У.Макдоналд. – М. : Олма-пресс, 2004. – 128 с.
34. Вестник НЛП. – М. : КСП+, 1999. – Вып. 1. – 272 с.
35. Вестник НЛП. – М. : КСП+, 2000. – Вып. 2. – 400 с.
36. Вестник НЛП. – М. : КСП+ ; Московский центр НЛП в образовании, 2001. – Вып. 3. – 384 с.
37. Волкер В. Проект НЛП: исходный код / В.Волкер. – М. : Маркетинг, 2002. – 220 с.
38. Волков Е. Обманы вокруг нас / Е.Волков // Московский психологический журнал. – 2004. – № 1. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://magazine.mospsy.ru/nomer1/obman.shtml>.
39. Гагин Т.В. Модели НЛП в работе психолога / Т.В.Гагин, С.С.Козакевич. – М. : ИПТ, 2002. – 288 с.
40. Гагин Т.В. Новый код НЛП, или Великий канцлер желает познакомиться! / Т.В.Гагин, В.В.Уколов. – М. : ИПТ, 2003. – 248 с.
41. Гарратт Т. Эффективный тренинг с помощью НЛП / Т.Гарратт. – СПб. : Питер, 2002. – 256 с.
42. Гордеев М.Н. НЛП в психотерапии / М.Н.Гордеев, Е.Г.Гордеева. – М. : ИПТ, 2002. – 272 с.
43. Гордон Д. Программируемые программы для вашего наилучшего будущего (Корреляция судьбы: использование импринт-метода в НЛП) / Д.Гордон, Л.Кэмерон-Бэндлер, М.Лебо. – М. : Лоризн, 1995. – 255 с.
44. Горошко Е.И. Информационно-коммуникативное общество в гендерном измерении : моногр. / Е.И.Горошко. – Х. : ФЛП Либуркина Л.М, 2009. – 816 с.
45. Дилтс Р. Фокусы языка. Изменение убеждений с помощью НЛП / Р.Дилтс ; пер. с англ. – СПб. : Питер, 2008. – 314 с.
46. Доценко Е.Л. Психология манипуляции / Е.Л.Доценко. – М., 1996. – 210 с.
47. Доценко Е.Л. Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита / Е.Л.Доценко. – СПб. : Речь, 2003. – 304 с.
48. Кара-Мурза С.Г. Манипуляция сознанием / С.Г.Кара-Мурза. – М. : Алгоритм, 2004. – 528 с.

49. Кара-Мурза С.Г. Маніпуляція свідомістю / С.Г.Кара-Мурза. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kara-murza.ru/manipul.htm.
50. Карнеги Д. Как завоевывать друзей и оказывать влияние на людей / Д.Карнеги. – М., 1989. – 288 с.
51. Ковалёв С.В. Введение в современное НЛП. Психотехнологии личностной эффективности : учеб. пособ. / С.В.Ковалёв ; Рос. акад. образования, Моск. психол.-социал. ин-т. – [2-е изд., доп. и перераб.]. – М. : Моск. психол.-социал. ин-т, 2004. – 547 с.
52. Компанцева Л.Ф. Гендерные основы Интернет-коммуникации в постсоветском пространстве : моногр. / Л.Ф.Компанцева. – Луганск : Альма-матер, 2006. – 392 с.
53. Компанцева Л.Ф. Интернет-лингвистика: коммуникативно-прагматический и лингвокультурологический подходы : моногр. / Л.Ф.Компанцева. – Луганск : Знание, 2008. – 528 с.
54. Компанцева Л.Ф. Философия Сети Интернет: школа Бернарда Логера и славянский опыт : моногр. / Л.Ф.Компанцева. – Луганск : Знание, 2006. – 352 с.
55. Лебедев-Любимов А.Н. Психология рекламы / А.Н.Лебедев-Любимов. – СПб. : Питер, 2008. – 384 с.
56. Лисичкин В.А. Глобальная империя Зла. Новая геополитическая расстановка сил / В.А.Лисичкин, Л.А.Шелепин. – М. : “Крымский мост-9Д”, 2001. – 445 с.
57. Любимов А. НЛП. Мастерство коммуникации / А.Любимов. – СПб. : Питер, 2003. – 224 с.
58. Мак-Люэн М. Понимание Медиа: внешние расширения человека / М.Мак-Люэн ; пер. с англ. В.Николаева. – М. ; Жуковский : КАНОН-прес-Ц, Кучково поле, 2003. – 464 с.
59. Мак-Люэн М. Галактика Гуттенберга: Становление человека печатающего / М.Мак-Люэн. – М. : Акад. проект, 2005. – 496 с.
60. Мельник Г.С. Mass Media: Психологические процессы и эффекты / Г.С.Мельник. – СПб., 1996. – 159 с.
61. Миссия НЛП: новейшие американские психотехнологии / [С.Андреас, К.Герлинг, Ч.Фолкнер, Т.Халбом и др.]. – М. : ИОИ, 2000. – 352 с.
62. Неклесса А.И. Глобализация: новый цивилизационный контекст / А.И.Неклесса. – [Электронный ресурс]. – Режим доступу: www.futurerussia.ru/conf/forum_infosociety_neklessa.html.
63. Сучасні технології та засоби маніпулювання свідомістю, ведення інформаційних війн і спеціальних інформаційних операцій : навч. посіб. / [В.М.Петрик, В.В.Остроухов, О.А.Штоквиш та ін.]. – К. : Росава, 2006. – 200 с.
64. Петрик В.М. До питання про застосування методів НЛП в інформаційно-психологічних операціях / В.М.Петрик, К.О.Прокоф'єва // Інформаційна безпека людини, суспільства, держави. – 2009. – № 2. – С. 71-76.
65. Плигин А.А. Руководство к курсу НЛП-Практик / А.А.Плигин, А.В.Герасимов. – М. : КСП+; Центр НЛП в образовании, 2000. – 576 с.
66. Подборка о суггестивных методах. – [Электронный ресурс]. – Режим доступу: http://vm.msun.ru/Art_school/Sugestiv.htm.
67. Присяжнюк М.М. Використання нейролінгвістичного програмування для маніпулювання свідомістю / М.М.Присяжнюк // Соціальна психологія. – 2008. – № 5. – С. 137-141.
68. Прокофьев В.Ф. Объект атаки – подсознание человека / В.Ф.Прокофьев // Военная безопасность Российской Федерации в XXI веке. – М., 2004. – [Электронный ресурс]. – Режим доступу: http://www.vgroup.ru/vr13_124.html.
69. Скобл Р. Разговор дороже денег. Как блоггинг меняет общение бизнеса и потребителей / Р.Скобл, Ш.Израэл. – СПб. : ИД “Питер”, 2007. – 368 с.
70. Филлипс Д. PR в Интернете / Д.Филлипс. – М. : ФАИР-ПРЕСС, 2004. – 320 с.
71. Философский словарь / [под ред. И.Т.Фролова]. – [5-е изд.]. – М. : Политиздат, 1986. – 590 с.
72. Цуладзе А.М. Политические манипуляции, или Покорение толпы / А.М.Цуладзе. – М. : Книжный дом “Университет”, 1999. – 144 с.

73. Шерковин Ю.А. Психологические проблемы массовых информационных процессов / Ю.А.Шерковин. – М. : Наука, 1973. – 215 с.
74. Щербина В.Н. Сетевые сообщества в ракурсе социологического анализа: Опыт рефлексии становления “киберкоммуникативного континуума” / В.Н.Щербина. – Запорожье : Просвіта, 2001. – 228 с.
75. <http://www.marketing.spb.ru/lib-around/science/neuromarketing.htm>.

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)